

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ:
กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก
Public Participation in Integrated Local Development Planning: A Case Study
of Taluk Thiam Subdistrict Administrative Organization, Phrom Phiram
District, Phitsanulok Province

กนกวรรณ พิรณฤทธิ¹ ธนัสตา โรจนตระกูล²
Kanokwan Phironrit, Tanastha Rojanatrakul

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณตามสูตรของทาโร่ ยามาเน (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จำนวน 368 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ One-way ANOVA ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยวิธีเชิงพรรณนาและการสังเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการร่วมปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาอาศัยในพื้นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่แตกต่างกัน และ 3) แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน และส่งเสริมการทำงานแบบเครือข่ายให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

คำสำคัญ (Keywords) : การมีส่วนร่วมของประชาชน; แผนพัฒนาท้องถิ่น; องค์การบริหารส่วนตำบล

Received: 2026-02-17 Revised: 2026-03-09 Accepted: 2026-03-14

¹ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม; Bachelor of Master of Public Administration, Program in Public Administration, Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok. E-mail: 12164kanokwan@gmail.com

² อาจารย์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก; Lecturer, Bachelor of Master of Public Administration, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok. E-mail: tanastha.r@psru.ac.th

Abstract

This research aimed to study: 1) the level of public participation in the preparation of an integrated local development plan, a case study of Taluk Thiam Subdistrict Administrative Organization, Phrom Phiram district, Phitsanulok province; 2) personal factors influencing public participation in the preparation of an integrated local development plan, a case study of Taluk Thiam Subdistrict Administrative Organization, Phrom Phiram district, Phitsanulok province; and 3) to explore guidelines for promoting public participation in the preparation of an integrated local development plan, a case study of Taluk Thiam Subdistrict Administrative Organization, Phrom Phiram district, Phitsanulok province. The population consisted of residents living within the area of Taluk Thiam Subdistrict Administrative Organization, Phrom Phiram district, Phitsanulok province. The sample size of 368 participants was determined by using Taro Yamane's formula at a 95% confidence level, and 10 key informants. Research instruments comprised a questionnaire and an interview form. Quantitative data were analyzed using mean, standard deviation, t-test, and One-way ANOVA, while qualitative data were analyzed through descriptive analysis and data synthesis.

The research findings found that: 1) the overall level of the public participation in the preparation of the local development plan was at a high level, with the dimension of participatory implementation yielding the highest mean score; 2) personal factors including educational level, occupation, and length of residence in the area showed statistically significant differences at the .05 level, whereas gender, age, and average monthly income showed no significant differences; and 3) the suggestion to improve participation should include diversifying communication channels, providing opportunities for public involvement at every stage of the process, and fostering network-based collaboration in alignment with community needs.

Keywords: Public Participation; Local Development Plan;
Subdistrict Administrative Organization

บทนำ (Introduction)

ภายใต้หลักการกระจายอำนาจของรัฐและการปฏิรูประบบราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ได้กำหนดหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำแผนพัฒนาเพื่อเป็นกรอบทิศทางการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2566) การดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยยึดหลักการพัฒนาแบบบูรณาการที่มีคนเป็นศูนย์กลาง (สุธาสนี พลเศพย์, 2558)

แผนพัฒนาท้องถิ่นเปรียบเสมือนเครื่องมือทางบริหารที่ช่วยให้การดำเนินงานมีความชัดเจน ลดความผิดพลาด และเตรียมความพร้อมรองรับภารกิจที่ถ่ายโอนจากส่วนกลาง (พิมพ์พร เริงทัย, 2563) โดยเฉพาะในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จำเป็นต้องมีการวางแผนที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ทั้ง 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550) นอกจากนี้ การวางแผนระดับพื้นที่ต้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 เพื่อให้ทิศทางการพัฒนาประเทศเป็นเอกภาพ มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (องค์การบริหารส่วนจังหวัด พิษณุโลก, 2566)

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีกรอบแนวทางที่ชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติยังพบอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตลกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีการกิจกรรมครอบคลุมทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ และสังคม พบว่า กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นยังมีจุดอ่อนสำคัญ คือ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน เครื่องมือในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ ประกอบกับประชาชนวัยทำงานส่วนใหญ่ไม่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ทำให้การสะท้อนปัญหาและความต้องการผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมอาจยังไม่ครอบคลุม สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้แผนพัฒนาที่จัดทำขึ้นอาจไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (องค์การบริหารส่วนตำบลตลกเทียม, 2564)

จากประเด็นปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม และแนวทางการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลตลกเทียม เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการวางแผนให้มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

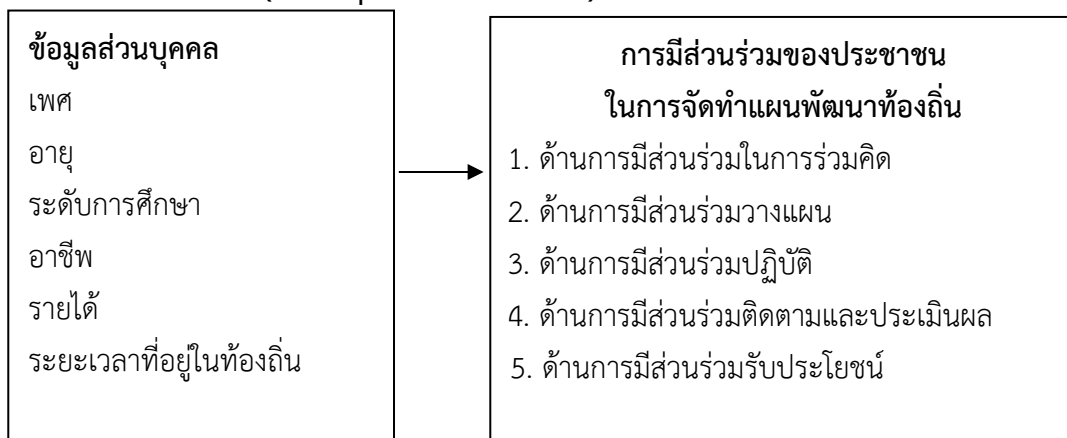
วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. ประชาชนที่มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลกอยู่ในระดับมาก
2. ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก มีความแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลลูกเตี้ยม อำเภอรพมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ครอบคลุมการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อยู่ในพื้นที่ โดยอ้างอิงแนวคิดของ Bertrand (1958 อ้างถึงใน จริยา กลิ่นอุดม, 2547) การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมคิด ด้านการร่วมวางแผน ด้านการร่วมปฏิบัติ ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล และด้านการร่วมรับประโยชน์ โดยอ้างอิงแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1981) และ โกวิทย์ พวงงาม (2552: 25-29) และศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ ตามหลักการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2560)

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลลูกเตี้ยม อำเภอรพมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 4,577 คน (สำนักงานทะเบียนราษฎรอำเภอรพมพิราม, 2568) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน (1973) กำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 368 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ บุคคลที่ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน ดังนี้

1.2.1 นายกองค์การบริหารส่วนตำบลลูกเตี้ยม 1 คน

1.2.2 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลลูกเตี้ยม 1 คน

1.2.3 กำนันตำบลลูกเตี้ยม 1 คน

1.2.4 ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม 1 คน

1.2.5 หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม 1 คน

1.2.6 ผู้ใหญ่บ้านตำบลตลุกเทียม 5 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยใช้พื้นที่การศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในองค์การบริหารส่วนตำบล ตลุกเทียม อำเภอรพรมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2568 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2569

1.5 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น

ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา (1) ด้านการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด (2) ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน (3) ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ (4) ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล และ (5) ด้านการมีส่วนร่วมรับประโยชน์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมคิด ด้านการร่วมวางแผน ด้านการร่วมปฏิบัติ ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล และด้านการร่วมรับประโยชน์ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบคำถามปลายเปิด แสดงความคิดเห็นแนวทางของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอรพรมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจาก คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจาก องค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม จากนั้นผู้วิจัยลงพื้นที่แจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย ก่อนนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้อง เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยในระหว่างการสัมภาษณ์เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้สถิติ

เชิงอนุมาน (Analytical statistics) เป็นการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยสถิติที่ใช้ คือ สถิติ Independent sample t-test ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวแปรอิสระ 2 กลุ่ม และใช้สถิติ One-way ANOVA เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป หากพบความแตกต่างจะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD (Least significant difference test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยสังเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ และนำเสนอในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัย (Research Results)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลลูกเตี้ยม อำเภอรพมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลูกเตี้ยม อำเภอรพมพิราม จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวม

ลำดับ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่น	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการร่วมคิด	3.95	0.38	มาก
2	ด้านการร่วมวางแผน	3.94	0.38	มาก
3	ด้านการร่วมปฏิบัติ	4.10	0.34	มาก
4	ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล	3.97	0.36	มาก
5	ด้านการร่วมรับประโยชน์	4.05	0.35	มาก
รวม		4.00	0.25	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลูกเตี้ยมอำเภอรพมพิราม จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการร่วมปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการร่วมรับประโยชน์ ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล ด้านการร่วมคิด และด้านการร่วมวางแผน ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลลูกเตี้ยมอำเภอรพมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลูกเตี้ยม อำเภอรพมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	F	Sig.
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่น	0.559	-	0.567	-	/

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	F	Sig.
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
อายุ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	-	1.717	0.146	-	/
ระดับการศึกษาสูงสุด	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	-	3.097	0.009*	/	-
อาชีพ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	-	9.090	<0.001*	/	-
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	-	1.189	0.315	-	/
ระยะเวลาในการอาศัยในพื้นที่	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	-	7.255	<0.001*	/	-

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลูกเทียม อำเภอรพพรพิราม จังหวัดพิษณุโลก ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลลูกเทียม อำเภอรพพรพิราม จังหวัดพิษณุโลก

จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้ ดังนี้

1. การพัฒนาระบบการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์เชิงบูรณาการ โดยควรยกระดับการสื่อสารข้อมูลข่าวสารให้มีความชัดเจน เข้าถึงง่าย และครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม ผ่านทั้งช่องทางดั้งเดิมและช่องทางดิจิทัล เพื่อให้ประชาชนสามารถรับรู้ เข้าใจ และติดตามกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่อง

2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นกระบวนการวางแผน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดปัญหา ความต้องการ และการจัดลำดับความสำคัญของโครงการพัฒนา เพื่อให้แผนพัฒนาท้องถิ่นสะท้อนความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่

3. การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึกด้านการมีส่วนร่วม โดยควรที่จะต้องจัดกิจกรรมหรือกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยให้ประชาชนตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ และประโยชน์ของการมีส่วนร่วม ซึ่งจะช่วยเพิ่มแรงจูงใจและความต่อเนื่องในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

4. การพัฒนารูปแบบและช่องทางการมีส่วนร่วมให้หลากหลายและครอบคลุม โดยควรที่จะต้องใช้ทั้งเวทีประชาคม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และเทคโนโลยีหรือระบบออนไลน์ เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมได้อย่างเท่าเทียม ลดข้อจำกัดด้านเวลา สถานที่ และการเข้าถึงข้อมูล

5. การสร้างความร่วมมือเชิงเครือข่ายระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ โดยส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน ภาคประชาชน และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อขับเคลื่อนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการและเสริมสร้างความเป็นเจ้าของร่วมของประชาชน

6. การพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดกลไกที่ชัดเจนและต่อเนื่อง เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลลูกเตี้ยม อำเภอรพมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลูกเตี้ยม อำเภอรพมพิราม จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีรายละเอียด ดังนี้

ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนมีความตื่นตัวในการรักษาผลประโยชน์ชุมชนและความต้องการความโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤษณ์ น้อยกร (2564) และ ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ (2560: 38-45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการร่วมปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เห็นผลชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภาณุวัฒน์ แก้วแหยม (2563) อนึ่ง ด้านการร่วมรับประโยชน์ และ ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า ประชาชนมีความตื่นตัวในการรักษาผลประโยชน์ชุมชนและความต้องการความโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนกฤต ธนธารงฤทธิ์ และคณะ (2565: 189-201) และ จีรวงศ์ ตูลาวพัฒนากุล (2567: 1843-1858) แต่อย่างไรก็ตาม พบว่า ด้านการร่วมคิดและวางแผน แม้อยู่ในระดับมากแต่กลับมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุชาติสินี พลเศพย์ (2558) และ พิมพ์พร เริงทัย (2563) ที่ระบุว่า ประชาชนมักร่วมกิจกรรมในขั้นตอนปฏิบัติมากกว่าการวางแผนเชิงกลยุทธ์ เนื่องจากข้อจำกัดด้านความเข้าใจในระเบียบและขั้นตอนการดำเนินงานของรัฐ ซึ่งเป็นประเด็นที่หน่วยงานควรที่จะต้องเร่งพัฒนาช่องทางการสื่อสารเพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมให้ลึกซึ้งและจริงจังมากยิ่งขึ้น

2. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลลูกเตี้ยม อำเภอรพมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า การมีส่วนร่วมเปิดโอกาสอย่างเท่าเทียมแก่ประชาชน ปัจจัยพื้นฐานด้าน เพศ อายุ และรายได้ อาจไม่ใช่ตัวแปรหลักในการกำหนดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระธีรศานต์ ฉันทวุฒโฒ ปัญญาดี (2564: 95) และ วิไลลักษณ์ มนัสปัญญาสกุล และคณะ (2566: 1-17) ที่ระบุว่า หากกระบวนการมีส่วนร่วมเปิดโอกาสอย่างเท่าเทียม

ปัจจัยพื้นฐานด้านรายได้และเพศอาจไม่ใช่ตัวแปรหลักในการกำหนดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างไรก็ตามปัจจัยพื้นฐานด้านระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ ส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐวรรณ เพียรหมอ (2564) ที่พบว่า ความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์ และความผูกพันกับพื้นที่เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชน โดยประชาชนที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่า หรือมีความผูกพันในพื้นที่นานกว่า มักจะมีทักษะและบทบาทในการร่วมคิดร่วมวางแผนที่ชัดเจนกว่ากลุ่มอื่นอย่างเห็นได้ชัด

3. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตุ๊กเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

ผลจากการวิจัย พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตุ๊กเทียม ควรที่จะต้องมุ่งเน้นการพัฒนาระบบและกลไกการมีส่วนร่วมให้มีความเป็นระบบต่อเนื่อง และครอบคลุมทุกกลุ่มประชาชน โดยเฉพาะการยกระดับการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ให้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย และเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ ควรที่จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนต้นของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ไม่จำกัดเฉพาะการรับฟังความคิดเห็นในช่วงท้ายกระบวนการ พร้อมทั้งพัฒนารูปแบบและช่องทางการมีส่วนร่วมให้หลากหลาย ทั้งในรูปแบบเวทีประชาคมและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อรองรับบริบทและความแตกต่างของประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า หากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการร่วมคิดและวิเคราะห์ปัญหา จะมีผลต่อความสำเร็จของแผนพัฒนามากขึ้น เพราะจะช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ และลดความขัดแย้งในการดำเนินโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรพงษ์ ศรีธาตุ (2566: 142-158) ที่พบว่า การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการร่วมคิดและวิเคราะห์ปัญหา (Pre-planning stage) มีผลต่อความสำเร็จของแผนพัฒนามากกว่าการแจ้งเพื่อทราบในช่วงท้าย เพราะจะช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Ownership) และลดความขัดแย้งในการดำเนินโครงการ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มานพ สอนไวย (2565: 201-218) ที่พบว่า การเสนอว่ากระบวนการติดตามผลไม่ควรเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฝ่ายเดียว แต่ควรที่จะต้องมีการตรวจสอบภาคประชาชน ที่ได้รับการฝึกอบรมทักษะการประเมินผล เพื่อให้การติดตามมีความโปร่งใสและนำข้อมูลมาปรับปรุงแผนพัฒนาในปีถัดไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นถึงบทบาทและความสำคัญของการมีส่วนร่วม รวมถึงการพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ จะช่วยยกระดับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ และนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตุ๊กเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จะสำเร็จได้เนื่องจากมีปัจจัยหลายด้าน ได้แก่ (1) ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ประชาชนที่มีความแตกต่างกันทั้งเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาในการอาศัยในพื้นที่ ล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลต่อระดับความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วม (2) ด้านบริบทและกระบวนการ การลดข้อจำกัดด้านการสื่อสารที่ไม่ทั่วถึงและการสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ รวมถึงการตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม จะช่วยลดความขัดแย้งและปัญหาข้อจำกัดพื้นที่หรือ

กรรมสิทธิ์ที่ดินได้ (3) ด้านกลไกการเปิดโอกาส องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านและตำบล รวมถึงการประชุมรับฟังความคิดเห็น เพื่อนำข้อเสนอไปประกอบการทำแผนและเข้าสู่สภาเพื่ออนุมัติ (4) ด้านการบริหารจัดการกระบวนการ มีการสื่อสารข้อมูลให้เข้าถึงง่าย ครอบคลุม และต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความรู้เพื่อสร้างแรงจูงใจ และการบริหารจัดการความขัดแย้งเชิงโครงสร้างในชุมชน (5) ด้านผลลัพธ์การมีส่วนร่วม ประชาชนเกิดการมีส่วนร่วมครบทั้ง 5 มิติ คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามและประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ และ (6) ด้านแนวทางการพัฒนา มีการเพิ่มช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย สร้างระบบที่เข้าใจง่าย โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยดึงประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่ต้นทาง พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างรัฐ ผู้นำชุมชน และประชาชน เพื่อให้เกิดระบบติดตามและประเมินผลที่มีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ อันนำไปสู่การยกระดับการมีส่วนร่วมแบบบูรณาการที่ครอบคลุม เท่าเทียม และต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 อบต.ควรที่จะต้องกำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นนโยบายหลักขององค์กร พัฒนากลไกและกระบวนการมีส่วนร่วมให้มีความเป็นระบบ มีความต่อเนื่อง และสามารถครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่มในพื้นที่

1.2 อบต.ควรที่จะต้องพัฒนาและยกระดับระบบการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้มีความชัดเจน ถูกต้อง และเข้าใจง่าย พร้อมทั้งขยายช่องทางการสื่อสารให้มีความหลากหลาย ทั้งในรูปแบบดั้งเดิมและสื่อดิจิทัล

1.3 อบต.ควรที่จะต้องกำหนดให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในการร่วมกำหนดปัญหา วิเคราะห์ความต้องการ และจัดลำดับความสำคัญของโครงการพัฒนา ให้สามารถตอบสนองต่อบริบทและปัญหาเชิงพื้นที่ได้

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 นักวิจัยควรที่จะต้องนำแนวทางการวิจัยแบบผสมผสานวิธี หรือการวิจัยเชิงคุณภาพเชิงลึกมาใช้เพิ่มเติม เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการ กลไก และปัจจัยที่เอื้อต่อหรือเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

2.2 นักวิจัยควรที่จะต้องศึกษารูปแบบและแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงของประชาชน

2.3 นักวิจัยควรที่จะต้องศึกษาการติดตามและประเมินผลการนำข้อเสนอแนะจากงานวิจัยไปใช้ในทางปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2550). **รวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**.
ฉะเชิงเทรา: โรงพิมพ์ประสานมิตร.

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2566). **กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2023/5/2365_6294.pdf สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2568.
- กฤษณ์ น้อยกร. (2564). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร อำเภอลวกแดง จังหวัดระยอง**. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2552). **คู่มือประชาชนสำหรับการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จริยา กลิ่นอุดม. (2547). **การมีส่วนร่วมของสตรีในกิจกรรมการปกครองท้องถิ่น เทศบาลคลองตำหรุ จังหวัดชลบุรี**. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิรพงษ์ ศรีธาตุ. (2566). **รูปแบบการเสริมสร้างพลังเครือข่ายภาคประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน**. *วารสารนวัตกรรมท้องถิ่น*. 11(3): 142-158.
- จิรวรงค์ ตูลาวัฒนากุล. (2567). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไข่นก อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี**. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*. 9(2): 1843-1858.
- ณัฐวรรณ เพียรหมอ. (2564). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลนากลาง อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา**. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ. (2560). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี**. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*. 5(1): 38-45.
- ธนกฤต ธนาธารงฤทธิ์ และคณะ. (2565). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบางปะอิน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. *วารสารรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*. 5(2): 189-201.
- พระธีรศักดิ์ ฉันทวุฒิไพบ ปัญญาดี. (2564). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในเขตเทศบาลแสนสุข อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักอิทธิบาท 4**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พิมพ์พร เรืองชัย. (2563). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลดงคอน อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท**. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาณุวัฒน์ แก้วแหยม. (2563). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยหิน อำเภอยะบะดา จังหวัดลพบุรี**. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- มานพ สอนไวย. (2565). กลไกการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร*. 17(2): 201-218.
- วิไลลักษณ์ มั่นปัญญาสกุล และคณะ. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. *วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่*. 1(6): 1-17.
- สำนักงานทะเบียนราษฎร์อำเภอพรหมพิราม. (2568). สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/displayData> สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2568.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.). (2560). คู่มือการประเมินส่วนราชการตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/article_attach/19043/20573.pdf สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2568.
- สุธาสนี พลเศพย์. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสนม อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- องค์การบริหารส่วนตำบลลูกเตี้ยม. (2564). แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566-2570. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.talukthiam.go.th/project-detail?hd=7&id=40110> สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2568.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก. (2566). แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566-2570. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.ppao.go.th/download/> สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2568.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1981). *Rural development participation: Concepts and measures for project design, implementation and evaluation*. Ithaca, NY: Rural Development Committee, Center for International Studies, Cornell University.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.